EBÛ MÛSEL-EŞ'ARÎ (radıyallahü anh)

Resûlullah'ın (aleyhisselâm) vâlilerinden. İsmi Abdullah'tır. Ebû Mûsâ künyesi ile tanınmış olup, babasının adı Kays; annesinin adı ise, Tayyibe binti Vehb bin Ak'tır. Nesebi, Abdullah bin Kays bin Selîm bin Hasan bin Harb bin Âmir bin Ganem bin Bekr bin Âmir bin Abd bin Vâil bin Naciye bin el-Cemâhir bin el-Eş'ar'dır. Bi'setten önce Yemen'in Zebid bölgesinde doğduğu bilinmekteyse de târihi belli değildir. 42 (m. 663) yılında Kûfe, diğer bir rivâyette Mekke-i Mükerreme'de vefât etti.

Ebû Mûsâ el-Eş'âri, müslüman olmasını, Buhârî ve Müslim'in ittifâkla bildirdiği hadîs-i şerîfte şöyle anlatmaktadır.

"Biz Yemen'de iken Peygamber efendimizin ortaya çıkışı haberi bize ulaştı. Ben, iki ağabeyim, (Ebû Bürde ve Ebû Rûhem olup, ben onlardan küçük idim) ve Eş'arî kabilesinden 52 veya 53 kişi bir gemiye bindik ve Resûlullah'ı görmek için yola çıktık. Ancak gemimiz hava muhalefeti sebebiyle bizi Habeşistan'a çıkardı. Orada Cafer bin Ebî Tâlib ile buluştuk ve müslüman olduk. Cafer "Resûlullah bizi, buraya gönderdi. Burada bir müddet oturmamızı emretti. Siz de bizimle burada bir müddet oturunuz" dedi. Bunun üzerine, biz de orada oturduk.

Daha sonra Resûlullah'ın müsaadesiyle Habeşistan hükümdârı Necâşî bizi iki gemiye bindirip Medine'ye gönderdi. Biz Medine'ye geldiğimizde, Resûlullah Hayber fethinde bulunuyordu. Bu savaşta yanında bulunmayanlara hisse vermediği halde bize ganîmetten hisse verdi..."

Eş'arîler, Medine'ye gelmekte oldukları sırada Resûlullah (aleyhisselâm) eshâbına "Yanınıza öyle bir kavim gelecektir ki onlar, İslâmiyet için, sizden daha yufka yüreklidirler"buyurdu. Bunların arasında Ebû Mûsâ el-Eş'arî de vardı. Eş'arîler Medine'ye yaklaştıkları zaman "Yarın, sevgililere, Muhammed'le (aleyhisselâm) Eshâbına kavuşacağız" diye şiir söylüyorlardı. Eş'arîler Medine'ye gelince Peygamber efendimize bi'at ettiler.

Müslümanlar arasında ilk defa müsâfehayı yapanlar onlardı. Resûlullah onları Medine'de Botham Meydanlığı'na yerleştirdi ve onlara buyurdu ki: "Sizin hicretiniz iki defadır. Biri Necâşî'nin ülkesine, ikincisi de yurduma yapılan hicrettir." Eş'arîler yatsıdan geç vakitlere kadar ibâdet ettiklerinden, Peygamber efendimizin yanına giderler ve O (aleyhisselâm) onların yanına gelirdi. Resûlullah (aleyhisselâm) Eş'arîler'e namaz kıldırdıktan sonra; "Allahın size olan ni'metlerindendir ki, insanlardan bu saatte başka bir kimse namaz kılıyor değildir... Bu namazı sizden başka kılan kimse yoktur!" buyurur, onları takdîr ve teşvik ederdi. Ebû Mûsel-Eş'arî bu iltifâtlardan çok memnun olur, Allah'ın resûlüne ve müslümanlara sevgisi kat kat artardı. Kur'ân-ı kerîm'in Maide sûresi ellidördüncü (54) âyet-i kerîmesindeki "Allah'ın onları seveceği ve onların da Allah'ı seveceği bir kavim getirir" buyruğu hakkında Peygamberimiz "Onlar işte bunun! Yani Ebû Mûsel-Eş'arî'nin kavmidir." Yine: "Seferlerde yoldaşlık eden Eş'arî cemaatinin gece vakti evlerine girdikleri zaman okudukları Kur'ânı, seslerinden çok iyi tanırım. Sefer

halinde, geceleyin onların kondukları yerleri de gündüz görmemiş olsam bile Kur'ân seslerinden anlarım" buyurdu. Resûlullah (aleyhisselâm) mübârek hanımlarından Âişe-i Sıddîka (radıyallahü anha) ile bir gece bir yere gidiyorlardı. Ebû Mûsel Eş'arî'nin evinin hizasına gelince durdular. O Kur'ân-ı kerîm okuyordu. Okumasını bitirinceye kadar beklediler. Hazreti Resûlullah, O'nu gündüz görünce akşamki hadîseyi anlatıp, eshâbına "Buna muhakkak Davud'un güzel seslerinden bir ses verilmiş" buyurarak meth etti. Ehl-i sünnet itikadındaki iki mezhep imamından biri olan Ebü'l-Hasan-i Eş'arî hazretleri Eş'arî kavmindendir. Ebû Mûsâ el-Eş'arî'nin amcası Ebû Âmir de, Resûlullah'ın kumandanlarındandı. Mekke-i mükerreme'nin fethinden sonraki Huneyn gazâsındaki Evtaş Mevkiindeki harbe amcasıyla katıldı. Ebû Âmir. İslâm Ordusu'nun Evtâş'taki birlik kumandanıydı, bu harbde yaralandı. Ebû Mûsel-Eş'arî amcasını yaralayanı öldürdü. Amcası, Resûlullah'a selâm, istiğfar etmesi vasıyyetiyle, Onu mücahitlerin kumandanı tayin ettikten sonra şehâdet şerbetini içti. Evtâş'da zafer kazanan Ebû Mûsel Eş'arî, Resûlullah'ın yanına dönüp, durumu arz edip amcasının vasıyyetini de söyledi. Bundan sonrasını Ebû Mûsel-Eş'arî şöyle anlatır: "Bunun üzerine Resûlullah abdest suyu istedi ve abdest aldı. Sonra ellerini kaldırıp: "Allah'ım! Kulcağızın Ebû Âmir'i afv eyle!" diye duâ etti. Duâ ederken (ellerini o kadar kaldırmıştı ki) ben iki koltuğunun beyazlığını gördüm. Sonra Resûlullah: "Allahım, kıyâmet gününde Ebû Âmir kulunu şu yarattığın insanlardan çoğunun üstünde âlî bir makamda kıl" niyazında bulundu. Bunun üzerine "Yâ Resûlallah, benim için de mağfiret dile! diye duâ istedim. Resûlullah benim için de: "Rabbim, Abdullah İbni Kays'ın günahını afv eyle! Kıyâmet gününde onu en yüksek ve güzel makama koy!" diye, duâ buyurdu."

Resûlullah, (aleyhisselâm) zamanında Zebid, Aden ve Yemen vâliliklerinde bulundu. Resûlullah (aleyhisselâm) Muaz bin Cebel ile birlikte Yemen'e vâli gönderirken ikisine şöyle buyurdu;"Yemen'e vardığınızda halka kolaylık gösteriniz ve güçlük göstermeyiniz! Sevindirin de nefret ettirmeyiniz! Muhabbet ediniz de ayrılmayınız." Resûlullah (aleyhisselâm) ile Zâtü'r-Rika gazâsında, Mekke'nin fethinde, Huneyn gazâsında bulundu. Hazreti Ömer'in hilâfetinde Kûfe, Basra vâliliklerine tâyin olundu. Burada vâli iken Ehvaz, İsfehân ve Nusaybin feth edildi. Hazreti Osman'ın halifeliği esnasında önce Basra daha sonra da Kûfe vâliliğine tayin edildi. Hazreti Ali zamanında da Kûfe vâliliğine devam etti. Cemel Vak'ası'na katılmadı. Sıffîn Muharebesinden sonra, sulh için Hazreti Ali'nin vekîli oldu. Hazreti Mu'âviye'nin hilâfeti zamanında vefât etti.

Ebû Mûsâ el-Eş'arî, Kur'ân-ı kerîm'in bütün sûrelerini ezbere bilirdi. Hazreti Ebû Bekir'in (radıyallahü anh) hilafetinde Kur'ân-ı kerîm'i toplayan heyetteydi.

Safvân bin Süleymân diyor ki: "Resûl-i Ekrem efendimiz zamanında Hazreti Ömer ile Hazreti Ali'den ve Muaz ile Ebû Mûsel-Eş'arî'den başkaları fetvâ vermezdi." İslâm takvimini yazılarında ilk defa O kullandı. Haya sahibi olup çok edebliydi. Kendini, Kur'ân-ı kerîm'in Meryem sûresi seksendördüncü âyetindeki "Biz onların ecel günlerini sayıyoruz" (Bu muayyen bir müddettir) meâlindeki hâl üzerinde bulunurdu. Her an son nefesini düşünürdü. Dünyaya hiç değer vermezdi. Her halinde ve davranışında Allahü teâlâdan çok korktuğunu ifade eder, son nefesi îmânla vermekten başka birşey düşünmezdi. Bu haline akrabaları "Kendine biraz acısan" diye tavsiyede bulunduklarında; "Atlar koştuğu vakit, son noktaya gelince nasıl bütün imkânlarını kullanırsa, ben de son noktaya geldiğimde bütün imkânlarımı kullanmak mecbûriyetindeyim" buyururdu. Böyle yaşayıp bu hâl üzerine vefât etti. Hanımına "Azığını hazırla, Cehennemin üzerinden geçilecek bir vasıta yoktur" buyururdu.

Çok güzel Kur'ân-ı kerîm okuması, müfessir, müctehid olması ve Peygamberimizin iltifâtlarına mazhar olması sebebiyle şöhreti vaazı çok kalabalık olurdu.

Buyurdu ki: "Kur'ân-ı kerîme tazîmle çok hürmet ediniz. Zira bu Kur'ân-ı kerîm sizin için ecîrdir. Kur'ân-ı kerîme uyun. O'nu kendinize uydurmayınız. Kim Kur'ân-ı kerîm'e uyarsa, Kur'ân-ı kerîm onu Cennet bahçelerine götürecektir. Kim Kur'ân-ı kerîm'i kendine uydurursa (anladığı ve hesabına geldiği gibi kabûllenmek, mânâ vermek) Cehennemin alt katlarına baş aşağı düşeceklerdir."

"Âdem oğlu iki dere dolu altını olsa yine de tamam, yeter demez. Üçüncü bir dereyi doldurmaya çalışır. Âdem oğlunun karnını birazcık topraktan başka birşey doldurmaz."

"İnsan, dünyalık için acele ederse ahiretten uzaklaşır."

"İnsanların çoğu para kazanmak hırsıyla helak oldular."

"Kıyâmet günü güneş, insanların tepesinde olacak ve iyi ameller de gölge edecek."

Ebû Mûsâ el-Eş'arî, üçyüzaltmış hadîs-i şerîf rivâyet etti. Resûlullah'ın kendisine Hazreti Osman'ın başına felâket geleceğini ve Cennete gireceğini haber verdiğini rivâyet etti. Güneş tutulunca Resûlullah Mescid-i şerîfe gelip, namaz kıldıktan sonra "Allahü teâlâ'nın irsal ettiği bu âyetler hiçbir kimsenin ne ölmesinden ne de hayatından dolayıdır. Lâkin Allahü teâlâ bu âyetlerle kullarını tahvif eder (korkutur). Bu kabilden (tabiî) bir hâdise gördüğünüzde Allah'a niyaza, Allaha karşı istiğfara (koyulup) iltica ediniz (dönünüz)."

Kıyâmet günü, ibâdet ehli mü'minlerin, Allahü teâlânın cemâlini göreceği husûsunda; Resûlullah'ın (aleyhisselâm) gökyüzündeki aya bakıp: "Şu ayı nasıl hiçbiriniz mahrûm olmaksızın görüyorsanız, Rabbinizi de öyle göreceksiniz. Artık güneşin tulû'unda da, gurubunda da evvelki namazların hiç birinden alıkonmamak elinizden
gelirse (ona)çalışınız" rivâyetinde bulundu.

Birgün Peygamberimiz Ebû Mûsâ el-Eş'arî'ye "Cennet hazinelerinden (ve diğer rivâyette) arşın altındaki hazinelerden bir hazineye seni irşâd edeyim mi?" Evet Yâ Resûlallah irşâd buyur, demesi üzerine Resûlullah: "Lâ havle velâ kuvvete illâ billah, de." diye buyurdu.

"Allahü teâlâ gece günah işleyene sabaha kadar, gündüz günah işleyene de, tevbe etmesi için akşama kadar, mühlet verir. Güneş batıdan doğuncaya kadar böyle devam eder."

"Dünyayı seven Âhiretine zarar verir, Âhiretini seven dünyâsını zararlandırır. Bu böyle olunca, siz bâkiyi fâni üzerine tercih ediniz."

"Her kim Allahın rızasını kazanmak için bir mescid bina ederse, Allahü teâlâ da ona Cennet'te onun gibi bir ev bina eder."

"Mü'minler birbirini bağlayıp destekleyen bir binanın taşları gibidir."

"Sizden birisi bir cenâzeye rastlarsa, ayağa kalksın. Bu kalkması cenâze için olmayıp, cenâze ile beraber bulunan melekler içindir."

"Bana gelip benden soran ve bazı ihtiyâç dileğinde bulunanlar olur. Yanımda bulunan sizler de onlara yardımcı olun ki, ecir kazanasınız. Allahü teâlâ sevdiği şeyi, Peygamberlerin elinde kaza eder."

"Kırk gün helâl yiyenin kalbini Allahü teâlâ nurlandırır ve hikmet sözlerini kalbinden lisânına akıtır."

"Kişi sevdiği ile beraberdir."

"Kıyâmete yakın ilim kalkar, cehâlet her tarafı kaplar ve öldürme olayları artar."

Ev ziyâreti husûsundaki Adâb hakkında: "İzin talebi üç defadır. Birincide susar ve gelenin kim olduğunu öğrenmek için dinlenir, ikincide hazırlanır, üçüncüde de kabûl veya reddeder."

"Biriniz üç kere selâm verdikten sonra cevap alamazsa dönsün."

"Yaşlılara saygı göstermek, Allahü teâlâyı tazîmdendir."

"Kötü arkadaş, demircilerin körükleri gibidir. Şayet üflediği ateş kıvılcımları seni yakmazsa, kokusu sana bulaşır."

"Dirinin ağlamasıyla muhakkak ölü azâb olunur."

Peygamber efendimiz ipeği sağına, altını soluna koydu ve "Bu ikisi ümmetimin kadınlarına helal, erkeklerine
haramdır" buyurdu.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı İbni Sâ'd cild-1, sh. 348 cild-4 sh. 106

2) Sîret-i İbn-i Hişam cild-4, sh. 4

3) Buhârî cild-5, sh. 80, 82

4) Müsned cild-3, sh. 105, 155, 223

5) El-İsâbe cild-2 sh. 359

6) El-Milel ve'n-Nihal, cild-1, sh. 94

7) Metâli'-ün-nücûm cild-2, sh. 116

8) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebdiyye sh. 188, 1000

9) El-İstiâb cild-2, sh. 371